

ние, умора, пасивност. Злоупотребата с властта превръща някои в „малки вождове“ в рамките на тяхната родствена група. Затварянето в себе си на някои от семействата е сигурен знак за страха от външни елементи; това не е доказателство за силата на традицията, а затваряне, което „втвърдява“ социалната организация, по принцип основана върху гъвкавостта и изменчивостта. Когато срещите с географски отдалечените сродници станат рядкост, сегментаризацията на общността се превръща в разпадане на фрагменти, които никога повече няма да се обединят в едно цяло: съсредоточаването върху локалната общност и развитието на ендогамията в тези тесни граници лишава общността от нейната сплотеност, изолирайки затворените групи. Важността на семейното пространство хипертрофира с ограничаването на другите пространства, но в същото време влиянието му отслабва поради увеличаващия се брой на индивидуалните подходи в брака. Глобалната взаимопомощ намалява обхвата си и нейната основа се стеснява. Младото поколение критикува начина на живот на родителите си, техния език, многобройните и недоходоносни занятия. Привличани от другите комуникационни средства не искат и да чуят за своите приказки, песни и музика. Броят на уседналите, които губят чергарските навици, се увеличава; при желание пътуването в повечето случаи остава утопично заради недостатъчните материални възможности; обратно — на други места за номадите спирането става все по-трудно. Неподвижността води до загуба на способността за адаптиране. Загубата на обратимостта на положението (фиксирано или временно подвижно жилище, временна професия, временни отношения с външния свят и т.н.) води до финансови проблеми, породени от разходите по поддържане на жилището и от намаляването на източниците на приходи, както и до някои здравословни проблеми (съществуват основания да се говори за „патология на усядането“). Неудовлетвореното желание за пътуване събужда чувството за незадоволеност, липса на адаптивност и агресивност, което обикновено води до престъпления и присъди, засилва непопулярността и допринася още повече за маргинализирането на цялата циганска общност. Вече могат да се видят и симптомите на най-голямото отчаяние: употребата на наркотици и упойващи лекарства, алкохолизъм, разрушаване на семейството и принудителното изоставяне на деца, което е факт без precedent (например вследствие опожаряването на цигански къщи от други обитатели в населеното място: тежката зима и бо-